

Budgetforlig for 2023 – Fastholdelse af en stabil økonomi, med blik for omprioriteringer og nye visioner

Alle byrådets partier har indgået budgetforlig om budget for 2023. Budgetforliget udmønter kommunens nye vision, hvor børn og unge, erhvervsudvikling samt klima og bæredygtighed er i fokus. Balancen i dette års budgetforlig handler om at udmønte byrådets nye visioner samtidig med at den økonomiske ramme er stram. Det kalder på prioriteringer – og det er forligspartierne enige om at sætte fokus på.

Næstved Kommune har i modsætning til flere andre kommuner haft mulighed for at øge budgetterne på børn og sårbare voksne igennem de seneste år, uden at der samtidig er vedtaget store besparelser på andre områder.

Den stramme økonomiske aftale med Regeringen medfører, at der ikke kommer flere penge til kommunen udefra. Kommunerne skal selv prioritere inden for allerede afsatte midler til både anlæg og drift. Derfor har Økonomiudvalget allerede igangsat en grundig budgetproces for 2024, så der skabes et grundlag for at prioritere inden for områderne og mellem områderne.

Budgetforliget og Kommunens nye vision

Forligspartierne er enige om, at udmøntning af en ny vision kræver ny fokus. Nedenfor skitseres visionens tre dele koblet med tiltag i budgettet som forligspartierne er enige om:

1. Børn og unge udlever deres potentialer

Børn og unge i Næstved Kommune oplever tryghed og trivsel i opvæksten. Alle børn deltager i udviklende sunde fællesskaber.

Flere unge bor og studerer i Næstved Kommune og er en del af den rige ungdomskultur og levende studiemiljø.

Unge tiltrækkes af gode uddannelsesmuligheder og passende boliger samt udsigt til relevante studiejob og spændende job.

Investering i de mindste borgere

Forligspartierne er enige om vigtigheden af at investere i forebyggelse blandt de mindste borgere. Det kræver fokus på antallet af voksne i dagtilbuddene, særligt med henblik på at sikre faste voksne til at understøtte børnene i overgangene mellem hjem og dagtilbud og dagtilbud og skole. Derfor tilføres 3,3 mio. kr. til ekstra personale i dagtilbuddene i 2023.

Fra 2024 overgår kommunernes finansiering af minimumsnormering fra puljefinansiering til bloktilskudsfinansiering. Beløbet som er på 3,3 mio. kr. fra 2024 tilføres Børne- og Uddannelsesudvalget, som derved kan fortsætte arbejdet med gode overgange, der igangsættes i dagtilbuddene i 2023.

Minimumsnormeringer

En god normering i vores dagtilbud er en af de vigtigste forudsætninger for en tryk og udviklende hverdag i vores dagtilbud.

De nationale krav om en minimumsnormering er at der er 3 vuggestuebørn og 6 børnehavebørn pr. pædagogiske medarbejder, i 2024.

I Næstved Kommunes dagtilbud er normeringen i 2022; 2,6 vuggestuebørn og 5,6 børnehavebørn for hver pædagogisk medarbejder i forhold til Danmarks Statistiks opgørelsesmetode. Forligspartierne er opmærksomme på, at der arbejdes med en ny beregningsmetode.

Udvikling af det samlede 0-18 års område

Den igangsatte udvikling med at skabe en større sammenhængskraft på 0-18 års området fortsættes med endnu bedre samarbejde på tværs af de forskellige fagligheder. Udviklingen af området skal ske med en endnu større inddragelse af faglige organisationer, elever, forældre, lokalråd og øvrige relevante aktører. Herudover ønsker forligspartierne en analyse af SFO- og klubområdet med henblik på udvikling af tilbuddene.

Faciliteter på skole – og dagtilbud

Forligspartierne er enige om, at de fysiske rammer på kommunens skoler skal prioriteres. Derfor afsættes yderligere 4 mio. kr. i 2023 og 2024 til facilitetsplanen. Der er dermed afsat i alt 10 mio. kr. i 2023 og 10 mio. kr. i 2024, samt 12 mio. kr. årligt fra 2025 til at gennemføre renoveringer mv. som er prioriteret i facilitetsplanen for undervisning.

De fysiske rammer på daginstitutionerne prioriteres ligeledes. Der afsættes yderligere 2,5 mio. kr. i 2023 og 2,5 mio. kr. i 2024 til at udmønte facilitetsplanen på dagtilbud. Der er dermed afsat i alt 5 mio. kr. om året til facilitetsplanen.

Forligspartierne vil afsøge muligheden for at afsætte yderligere midler til facilitetsplanen på skole og dagtilbud i forbindelse med anlægsoverførslerne fra 2022 til 2023.

Forligspartierne arbejder hen imod maksimalt 24 elever i klasserne i de kommende år.

Unge og ungeinddragelse

Inddragelsen af unge i byrådets demokratiske arbejde skal styrkes. Derfor afsættes 150.000 kr. årligt til initiativer, der skal styrke videre arbejde med Næstved Kommunes ungeinddragelse, herunder aktiviteter i forbindelse med etablering af et ungdomsråd.

Ungerådgivning / mental sundhed

Unge mistrivsel er stigende i Næstved Kommune. Forligspartierne ønsker derfor at der undersøges og arbejdes hen imod etablering af et åbent tilbud for unge om helhedsorienteret rådgivning med fokus på unges trivsel. Det kan etableres i et samarbejde mellem kommunen, regionen, private parter og organisationer. Sundhedsudvalget udarbejder et oplæg til en tværgående indsats.

2. Byudvikling – en dynamo for vækst i hele kommunen

Næstved by er centrum for detailhandel, oplevelser og boligudbygning for hele kommunen. En stærk hovedby driver vækst – også regionalt.

Næstved har et særligt potentiale i byudvikling af havneområdet og bymidte og i at styrke sammenhæng mellem natur, by og vand.

Udvikling - skabt til mennesker og formet af mennesker.

Bymidtstrategi

Realiseringen af byrådets bymidtstrategi fortsættes i samarbejde med borgere, handelsliv og brugere af bymidten. Den kommunale indsats i at understøtte en god bymidte skal opgraderes. Det handler om attraktive torve, pladser, gader, parkeringsarealer mm. Der afsættes 1 mio. kr. på anlægsbudgettet til udvikling af bymidten i 2023, stigende til 2 mio. kr. i 2024 og 3 mio. kr. fra 2025 og frem.

Grundkapital

Der skal sikres en god blanding mellem ejer og lejeboliger i udviklingen af Næstved Kommune. Forligspartierne er enige om at afsætte 5 mio. kr. til grundkapital, primært reserveret til udvikling af boligområder udenfor Næstved by. Beløbet kan forhøjes med 3 mio. kr. i 2023, som finansieres af overskud på salg af jord i 2022. Det yderligere budget er primært reserveret til ungdomsboliger og seniorboliger i kommunen.

Nedsættelse af lokaleleje

Forligspartierne vil prioritere foreningslivet ved en nedsættelse af lokalelejen. Det gælder primært for borgere under 25 år. Kommunens finansiering af lokalelejen øges fra 80% i dag til 85% fra 2023. Hermed øges støtten med 1,5 mio. kr. om året. Forligspartierne vil drøfte en eventuel yderligere nedsættelse af lokalelejen i forbindelse med budgetlægningen for 2024.

Pulje til faciliteter på kultur- og fritidsområdet

Forligspartierne er enige om, at afsætte en pulje til faciliteter på kultur- og fritidsområdet. Puljen prioriteres af Kultur- og Idrætsudvalget med flertal på mindst 5 ud af 7 medlemmer. Puljen er på 5 mio. kr. i 2023, 1 mio. kr. i 2024 og 10 mio. kr. årligt fra 2025. Der afsættes 1,5 mio. kr. ud af de 5 mio. kr. i 2023, og den ene million kroner i 2024 til kunstgræsbane. Den første bane skal anlægges i Toksværd.

3. Førende på erhverv og bæredygtighed

Næstved Kommune er med afsæt i glasklyngen ledende på cirkulær økonomi og genanvendelse. Den styrkeposition udbygges.

Næstveds stærke tradition for handel og håndværk suppleres med nye og grønne virksomheder.

I Næstved Kommune forenes klimabevidste valg med solide forretningsmuligheder.

Grøn omstilling

Byrådet har tiltrådt DK- 2020 klimaarbejdet, der skal resultere i en klimahandlingsplan til nedbringelse af CO₂. Som et led i dette arbejde vedtager byrådet en ny varmeplan i efteråret 2022. Staten finansierer i alt 1,775 mio. kr. til kommunernes arbejde med klima og varmeplaner i 2022. Fra 2023 tilføres 824.000 kr., og i

2024 tilføres 170.000 kr., endeligt tilføres 85.000 kr. i 2025. Pengene overføres til Center for Trafik og Miljø til finansiering af det ekstra arbejde med klima og varmeplaner.

Forligspartierne opfordrer til, at man i planlægningen fremadrettet muliggør, at borgerne, virksomheder og kommunale bygninger får bedre mulighed for at blive mere grønne, ved f.eks. at opsætte solceller.

Forligspartierne er herudover enige om at afsætte 400.000 kr. årligt til initiativer, der kan understøtte arbejdet med DK 2020, særligt til facilitering af co2 reduktion, klimatilpasning og borgerinddragelse mv.

Forligspartierne afsætter også en årlig pulje på 500.000 kr. på anlægsbudgettet til grønne borgerprojekter, f.eks. natur og friluftsturisme.

Der er afsat i alt ca. 170 mio. kr. på anlægsbudgettet over de kommende 10 år til natur, miljø og den grønne omstilling, heraf er 9 mio. kr. afsat i 2023 og 19 mio. kr. i 2024.

Cykelstier

Forligspartierne fremrykker 3,5 mio. kr. af de afsatte midler til nye cykelstier fra 2025 til 2024. Der er således afsat 3,5 mio. kr. i 2024, 3,5 mio. kr. i 2025 og 7 mio. kr. i hver af årene 2026, 2027 og 2028. Herudover overføres det uforbrugte anlægsbudget fra 2022 til anlæg af nye cykelstier i 2023.

Tilgængelighed

Forligspartierne ønsker at øge tilgængeligheden for borgere med handicap. Der afsættes 200.000 kr. årligt til at øge tilgængeligheden.

Revitalisering af helhedsorienteret indsats på erhvervsområdet

Næstved Kommune vedtog i 2014 et dogme om samarbejdet på erhvervsområdet – og en målsætning om erhvervsvenlighed. Forligspartierne ønsker at revitalisere indsatsen om erhvervsvenlighed, helhedsorienteret sagsbehandling af erhvervsager, en indgang og kommunens dialog med erhvervslivet styrkes. Kommunaldirektøren igangsætter en fornyet erhvervsindsats, der involverer både kommunen og Næstved erhverv. Der prioriteres 150.000 kr. i 2023 og 100.000 kr. i 2024 til initiativer, der understøtter revitalisering af erhvervsindsatsen.

Vi sætter borgerne først

Forligspartierne er optagede af, at alle borgere mødes med en anerkendende tilgang, når de møder kommunen. Der skal ses på muligheder for borgerne fremfor begrænsninger, og borgerne skal opleve at føle sig hørt i dialogen med kommunen.

Investering i erhvervsfremme

Forligspartierne afsætter endvidere 800.000 kr. om året til at fortsætte arbejdet med investeringsfremme hos Næstved Erhverv. Det er afgørende at fastholde arbejdet med at tiltrække potentielle investorer til kommunen og derved understøtte den fortsatte vækst og udvikling. Forligspartierne ønsker, at der er fokus på grønne og bæredygtige virksomheder.

De sårbare områder

Økonomiudvalget besluttede den 3. maj 2022 at øge budgetrammen til Børne- og Uddannelsesudvalget, samt Socialudvalget i 2023. Budgetrammen til Børne- og Uddannelsesudvalget er øget med 3 mio. kr. og

budgetrammen til Socialudvalget er øget med 8 mio. kr. Begge forøgelser gælder kun for budget 2023. De stigende udvalgsrammer skal dække stigende udgifter til sårbare børn og voksne.

Forligspartierne anerkender, at de sårbare områder fortsat er udfordret og afsætter 3,5 mio. kr. til henholdsvis Børn og Uddannelsesudvalg og Socialudvalget fra 2023 og frem med henblik på at afbøde niveauet af kompenserende besparelser.

Eventuelle resterende budgetudfordringer i 2024 skal ses i sammenhæng med den nye budgetproces, som Økonomiudvalget allerede har igangsat.

Forligspartierne vil have afdækket om samarbejdet med eksterne parter, eksempelvis paramedicinere og private aktører, kan reducere antallet af genindlæggelser.

Nye plejeboliger - friplejehjem

Den demografiske udvikling medfører, at antallet af +85-årige vil stige med 70 pct. i de kommende ti år. Derfor skal der bygges flere plejeboliger. Forligspartierne er enige om, at det også betyder, at muligheden for brug af private leverandører og etablering af friplejehjem skal undersøges nærmere, herunder friplejehjem.

Rekruttering og fastholdelse

Forligspartierne er enige om, at arbejdsmiljø, trivsel og arbejdsglæde skal prioriteres i de kommende år. Der skal gennemføres konkrete initiativer i hele organisationen til forbedring af arbejdsmiljøet og arbejdsglæden, f.eks. via konkrete projekter. Dette skal understøtte muligheden for at kunne rekruttere og fastholde arbejdskraften i den kommende år.

Budgetlægningen for 2024 er skudt i gang

Økonomiudvalget har den 3. maj 2022 besluttet, at budgetlægningen for 2024 allerede skal igangsættes i efteråret 2022. Budgetprocessen for 2024 indebærer, at alle fagudvalg skal gennemgå budgetposter og tilbud med henblik på at skabe fremtidens råderum. Processen skal bidrage til beskrivelser af realistisk forslag til omprioriteringer for i alt 110 mio. kr. frem mod budget 2024. Omprioriteringerne forventes både at blive konkrete forslag på områderne og tværgående forslag mellem områderne.

Forligspartierne er enige om, at der skal skabes et politisk råderum svarende til ca. 3% af det samlede driftsområde. Det vil være forskelligt hvor meget de enkelte områder skal bidrage, da der både bidrages på tværs af områderne og inden for de enkelte områder.

I forbindelse med budgetlægningen for 2024 skal demografireguleringsmodellen for ældreområdet gennemgås, og fremlægges til fornyet godkendelse i byrådet.

Stigende priser forventes dækket af de nye fremskrivninger af budgettet

Priserne på mange varer og tjenesteydelser stiger i øjeblikket kraftigt. De stiger mere end budget 2022 er fremskrevet med. Kommunerne kompenseres som udgangspunkt for prisstigningerne. Ved økonomiforhandlingerne for budget 2023 mellem regeringen og Kommunernes Landsforening er

kommunerne blevet tildelt 3 mia. kr. i 2022, svarende til 42 mio. kr. i Næstved, til at finansiere de stigende priser. Økonomiudvalget har besluttet, at pengene fra staten fordeles til alle områder, men kun i forhold til stigende udgifter på forsyning/energibudgetter. I alt er der kompenseret 12 mio. kr. til centre og virksomheder i 2022. Det resterende beløb på 30 mio. kr. er lagt i en pulje under Økonomiudvalget. En del af puljen forventes anvendt til områder, og virksomheder, der er særligt hårdt ramt af prisstigninger i 2022. Overskuddet fra denne pulje overføres til 2023, hvor de kan fordeles til virksomheder, der er særligt ramt af stigende energipriser, f.eks. selvejende haller og øvrige under kulturområdet.

Kommunernes Landsforening har i september 2022 fremsendt nye priskøn for 2022 og 2023. Kommunens budgetter er ikke blevet fremskrevet med de nye prisskøn, da der ikke er besluttet finansiering for dette endnu. Budgetterne er dermed pris- og lønfremskrevet med vurderingerne fra juni 2022.

Vi må forvente at kommunerne får en midtvejsregulering for den forventede øgede prisstigning til 2023, i forbindelse med økonomiforhandlingerne for 2024, i juni 2023. Det vurderes ikke sandsynligt, at kommunerne kompenseres for de yderligere forventede stigninger i 2022.

De nye pris- og lønninger forventer en stigning på 2,8 procent fra 2022 til 2023. Det er 0,3 procentpoint mere end vurderingen i juni (i forbindelse med økonomiaftalen for 2023).

Anlægsbudget de kommende 10 år

Økonomiaftalen mellem Regeringen og KL har lagt nogle stramme bånd på kommunerne, især på anlægsområdet. Den samlede anlægsramme er nedbragt fra 20 mia. kr. til 18,5 mia. kr. fra 2022 til 2023. Samtidig er priserne på f.eks. materialeudgifter steget markant i løbet af i år. Det betyder, at der kan gennemføre langt færre anlægsprojekter i det kommende år.

Et stort flertal i byrådet besluttede den 31. maj 2022 at bevilge 34,9 mio. kr. mere til kommunens store investeringsprojekt i en ny og moderne svømmehal. Den samlede anlægssum er dermed på 256,9 mio. kr. Svømmehallen forventes klar til indvielse i slutningen af 2024.

Udover den nye svømmehal har forligspartierne blandt andet prioriteret, at der skal gennemføres nødvendige renoveringsprojekter i de kommende år, samt afsættes de fornødne midler på 26 mio. til en ny daginstitution ved Stenlængegård i 2023 og 2024.

Der har været og er fortsat rigtig mange gode, nødvendige og spændende anlægforslag, som kommunen forhåbentlig får mulighed for at gennemføre i de kommende års budgetlægninger. Indtil videre er forligspartierne enige om den kommende 10-årige investeringsoversigt, som fremgår af bilaget til budgetforliget.

Budgettemaanalyser

Budgetforliget for 2021 og 2022 fastlagde, at der skulle gennemføres to budgettemaanalyser i 2022. Det var anlæg og anlægsstyring (effektiviseringsanalyse) og det tekniske område (sektoranalyse).

Forligspartierne har besluttet, at de to udskudte budgettemaanalyser om anlæg/anlægsstyring og det tekniske område ikke skal gennemføres i 2023, men i stedet erstattes af den samlede råderumsanalyse på alle områder, der indgår i budgetstrategien for 2024.

Ledigheden er rekordlav i Næstved

Den aktuelle beskæftigelsessituation er fortsat god, trods en lille stigning i ledigheden på det seneste. Rigtig mange af kommunens borgere er i arbejde. Det er godt for både de enkelte borgere, og for kommunens og samfundets økonomi.

Den positive udvikling betyder, at det kan frigøres ressourcer i den samlede beskæftigelsesindsats. Dermed fortsætter de seneste års tilpasning af den samlede beskæftigelsesindsats.

Som følge af den fortsat positive udvikling i beskæftigelsen skal Økonomiudvalget finde besparelser for 1,5 mio. kr. på Center for Arbejdsmarked (udover konsekvenserne af Arne-pensionen, som er besluttet i 2022) og Beskæftigelses- og Rekrutteringsudvalget skal finde besparelser på beskæftigelsesindsatsen på 2,5 mio. kr. inden for aktiveringsområdet, der fortsat er budgetteret højt, sammenlignet med landsgennemsnittet. Det vil sige samlet 4 mio. kr. årligt på Center for Arbejdsmarked.

Herudover reduceres budgettet til boligindplacering af flygtninge med 6 mio. kr. i 2023, hvilket svarer til den forhøjelse, som blev indarbejdet i budgetforslaget i august 2022. Kommunerne har ikke fået finansiering til denne Ukraine-udgift, og vi må forvente at kommunerne kompenseres for udgifterne, når regeringen og KL mødes igen enten i efteråret 2022 eller i sommeren 2023.

Nye skatteskøn og pris og lønsskøn for 2024-2026 medfører lavere indtægter og større udgifter i overslagsårene

Den seneste økonomiske redegørelse fra august 2022 og de efterfølgende skøn over skatteindtægterne i de kommende år, samt de seneste pris- og lønsskøn for kommunerne medfører, at kommunens balance forværres med 17 mio. kr. i 2024, 29 mio. kr. i 2025 samt 14 mio. kr. i 2026.

Forværringen skyldes at landsskatteindtægterne er sat kraftigt op for 2021, og sat kraftigt ned for 2022, og de kommende år. Herudover er pris- og lønstigninger sat op i forhold til skønnene i juni 2022.

Administrationen fremlægger tekniske ændringsforslag til 2. behandlingen.

Budgetforliget overholder den økonomiske politik

Overskuddet på den ordinære drift er på ca. 194 mio. kr. i 2023, ca. 199 mio. kr. i 2024, ca. 185 mio. kr. i 2025 samt ca. 201 mio. kr. i 2026. Den økonomiske politik fastlægger at overskuddet på den ordinære drift skal være på minimum 190 mio. kr.

Bruttoanlægsbudgettet er på mere end det fastsatte minimumsbeløb på 130 mio. kr. i alle budgetårene. Anlægsbudgettet er på ca. 181 mio. kr. i 2023, 208 mio. kr. i 2024, 229 mio. kr. i 2025 og 238 mio. kr. i 2026.

Kommunens likviditet er på mere end 350 mio. kr. i alle årene, selvom der anvendes en del af kassebeholdningen i budgetforliget. Likviditeten forventes at være på ca. 700 mio. kr. ved udgangen af 2022. Likviditeten forventes at falde til ca. 585 mio. kr. ved udgangen af 2026 med dette budgetforlig.

Reduktion i kommunens nettogæld forventes at være på ca. 169 mio. kr. i denne byrådsperiode (ultimo 2021 til ultimo 2025). Det overholder dermed den økonomiske politik, som fastlægger at gælden skal reduceres med minimum 150 mio. kr.

Serviceudgifter

Kommunens serviceudgifter udgør 3,925 mia. kr. Det er ca. 22 mio. kr. over den tekniske serviceramme, som er udmeldt i forbindelse med økonomiforhandlingerne. Næstved Kommune har igennem en lang række år haft serviceudgifter, der ligger markant under kommunens andel af hele landet. Kommunen er afhængig af, at de øvrige kommuner fastlægger et budget, der samlet set, er under den samlede serviceramme fra økonomiaftalen. Hvis det ikke lykkes kommunerne at overholde den samlede serviceramme, bliver det samlede bloktilskud reduceret for et tilsvarende beløb.

Hvis den samlede overholdelse af rammerne for landet kommuner, er afhængig af, at Næstved Kommune (og andre kommuner) teknisk kan flytte på nogle af budgetterne mellem service og anlæg, eller andre tekniske ændringer, er forligspartierne indstillet på dette. Det ændrer ikke de konkret afsatte beløb.

Eventuelle ændringer i budgetforliget kan kun ske ved enighed i forligskredsen.

Næstved den 23. september 2022

Carsten Rasmussen

Socialdemokratiet

Hanne Sørensen

Socialdemokratiet

Cathrine Riegels Gudbergsen

Venstre

Kristian Skov-Andersen

Venstre

Rune Kristensen

Det Konservative Folkeparti

Anette Brix

Det Konservative Folkeparti

Lars Hoppe Søe

Radikale Venstre

Andreas Pourkamali

Radikale Venstre

Githa Nelander

Nye Borgerlige

Kasper Schneider

Nye Borgerlige

Jette Leth Buhl

Socialistisk Folkeparti

Susanne Steensgaard Tariq

Enhedslisten

Nickolai Hamann

Dansk Folkeparti

Sebastian Mylsted-Schenstrøm

Danmarksdemokraterne